

Izhaja vsak četrtek popoldne. V slučaju praznika dan poprej. Posamezna številka stane Din. 1.—. Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I. Inserati, reklamacije in naročnina na upravo „Jugoslovanska tiskarna“, Kolportažni oddelek, vhod s Poljanskega nasipa 2. Rokopisi se ne vračajo. CENA: za en mesec Din. 4.—, za četrlet Din. 12.—, za pol leta Din. 24.—. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Inserati se zaračunajo po dogovoru.

Načelno in politično sodelovanje.

Razprave v italj. katoliškem tisku. — Sodelovanje z zmernimi socialisti. — Stališče De Rossia.

V vrstah italj. katoličanov se vrši že dalje časa zanimiva razprava, katero je povzročil govor tajnika Italj. ljud. stranke poslanca De Gasperija. Gre zato, ali je dopustno sedanje in nadalnje sodelovanje Italj. ljud. stranke s socialistimi demokrati. De Gasperi je izjavil, da nima nihče pravice, da načelno ugovarja temu sodelovanju, kateremu je cilj ureditev razmer v Italiji. Pri tem se je skilceval na primer belgijskih, holandskih, nemških, avstrijskih in češkoslovaških katoličanov, ki sodelujejo v vladah s socialno demokracijo, katera je popolnoma opustila svoj revolucionarni program in postala zelo umerjena. Takozvani »kleriko-fašisti«, t. j. katoličani, kateri sodelujejo z Mussolinijem, so napadli ljudsko stranko, ker hoče delovati s socialisti, katerih nauk je cerkev obsodila. Tisk »Katoliške akcije« je sicer vzel v zaščito ljudsko stranko pred temi napadi, vendar pa se je izrekel za to, da načelno, puščajoč pri tem iz vidika politični moment, ni dopustno sodelovanje katolicizma in materialističnega socializma, ker sta to dva protivna nauka bodisi v socialnem, bodisi v moralnem ali kulturnem pogledu. Kakor piše glavni organ »Katoliške akcije« L' Italia, imajo katoličani svoj socialni program načrtan v encikliki (okrožnici) »Rerum novarum« in po njegovem načelu sodelovanje s socialno demokracijo.

Najtemeljitejšje je razbistril to vprašanje ugledni in agilni socialni delavec Don Giulio de Rossi v L' Italia sami v članku z naslovom »načelno stališče in politično sodelovanje«. Svoje misli je razvil takole:

Z načelnega stališča ne obstoji absolutna nespojivost politično-parlamentarnega sodelovanja z zmernimi socialisti. Če bi bila ta nespojivost resnična, potem bi ona jemala Italj. ljud. stranki možnost, da vrši vlogo stranke sredine. Na ta način bi bila stranka v svoji taktiki vezana in bi bila večna dekla konservativnih strank, ker bi bila prisiljena, da nosi na svojih plečih vse njihove grehe iz preteklosti.

Trdi se, da je socialistični nauk obsojen od Cerkev in da morajo katoličani ohraniti popolno načelno intrazigentnost napram socializmu. Da, toda tudi liberalizem je Cerkev obsodila in še več, oče socializma je liberalizem. Če se ni nihče škandaliziral, ko so katoličani sodelovali v raznih liberalnih vladah, kako se vendar more kdo begati zaradi sodelovanja katoličanov in zmernih socialistov? Oba, liberalizem in socializem, sta obsojena, toda zakaj ne bi bilo dopustno z načelnega stališča delati s socialisti, ko je bilo možno politično sodelovanje z liberalci in svobodnimi zidarji?

Načelo, katero mora biti merodajno pri politično-parlamentarnem sodelovanju, je javni blagor in socialni mir z ene strani, z druge strani pa opreznost, da katoličani ne bodo pri tem sodelovanju popolnoma absorbirani od svojih nasprotnikov. Končno je Cerkev že od prvih časov dopuščala pod pogojem opreznosti sodelovanje celo v mešanem zakonu, samo da se je zagotovila krščanska vzgoja otrok.

Drugo mnogo težje vprašanje pa je sodelovanje v strokovnih organizacijah. Poslanci in ministri kot intelektualna elita (izbranci) lahko ohranijo jasna načela. Veliko težje pa je, da obdrže organizirani široki delavski sloji načelno samostojnost. Pri parlamentarnem sodelovanju z liberalizmom tega vprašanja ni, pri sodelovanju s socialisti in s fašisti pa obstoji. »Kleriko-fašisti« so vstopili v Mussolinijevo vladu, ker se niso zavedali svoje odgovornosti pred kršč. delavskimi strokovnimi organizacijami, misleč da te niso bile ž njimi. Če bi pa čutili svojo odgovornost, bi gotovo mislili na posledice, ktere bo imelo zanje sodelovanje s fašističnimi delavskimi sindikati. V socialističnih sindikatih vlada materialistični duh in razredni boj, v fašističnih pa oboževanje sil. Prvi i drugi duh je poguben za bele, t. j. krščanske organizacije. Zaraditega, če bi prišlo do sporazuma med ljudsko stranko in zmernimi socialisti glede sodelovanja v vladi, bi bilo potrebno odločno odbiti vsako strokovno sodelovanje in zajamčiti na najkategorični način svobodo strokovnih organizacij in njihovo ravnopravnost pred zakonom. Katoliki, kateri podpirajo fašizem, si tega niso izgovorili za krščanske delavske organizacije, marveč

fašisti zdaj zahtevajo in izvajajo absolutni monopol strokovnega organizma.

V tem in podobnem tonu se vrši debata v vrstah ital. katoličanov. Ni nobenega dvoma, da je stališče De Rossia mnogo pravilnejše, kar se vidi tudi iz tega, da De Rossi se ni dobil odgovor na ta članek. Pričujoči članek smo povzeli iz zadnje številke zagrebške »Narod. Politike« (2. 8. t. l.) in ga priobčujemo v informacijo, ker se je že tudi pri nas večkrat načelo to vprašanje in se tudi rešilo v De Rossijevem smislu.

Delavska zveza.

Vsem Okrajnim delavskim zvezam! V kratkem dobite nove okrožnice, na katere nam takoj odgovorite. Mi rabimo vašega mnenja in sodb o našem delu, radi tega vprašujemo. — Odgovori nam vendar na našo zadnjo okrožnico. Nekatere podružnice res delajo in se trudijo, druge pa molče in z molkom obremenjujejo delo. **Vzdramite se vendar!** — V kratkem izdela mo poslovnik, ki bo urejal delovanje Krajevnih in Okrajnih delavskih zvez ter njihovo medsebojno razmerje. Vse Okrajne delavske zveze bodo dobile po en izvod tega poslovnika, ki naj ga pregledajo, dostavijo svoje izpreminjalne predloge ter naj ga v najkrajšem času pošljejo centrali. Vse pritožbe in želje, ki jih imate, nam vpošljite; mi bomo vedno skušali izpolniti in vam iti na roko. Pošljite nam že dolgo prošene statistike, da bomo mogli urediti število članstva! Okrajne delavske zveze bodo dobile četrtletne statistike in sicer za vsako Krajevno delavsko zvezo eno. Potrebna navodila objavijo vse Zveze obenem s statistikami. Tudi radi tega nujno rabimo razvid o vseh Krajevnih zvezah, ki naj jih ima Okrajna del. zveza. V bodoče naj gledajo vse Krajevne delavske organizacije na to, da bodo prirajale **zaupe sestanke** vseh Kraj. del. zvez. Mi rabimo večkratnih sestankov in zborovanj, da moremo jasno izraziti svoje želje in zahteve! V tem trenutku je čas jako ugoden za to! Javite nam, kdaj želite in mi bomo poslali svojega zastopnika, ki bo poročal.

Prijateljem pokreta kršč. socializma! Vse, ki jim je na srejo prospeh del. ljudstva, ki hočejo dobro njim, ki jih muči beda, prosimo, naj priskočijo centrali Del. zveze na pomoč in povsod tam, kjer še ni podružnice, zberejo vse delavce, bajtarje, male posestnike in obrtnike in ustanove Okrajno del. zvezo. Vse pa, ki so pripravljeni sodelovati pri organizaciji Del. zveze po deželi ali pa v centrali Del. zveze, vljudno prosimo, naj se javijo v pisarni Del. zveze, Stari trg 2/I, vsak dopoldne pri tov. Žužku.

Stranice. Dne 10. avg. 1924 je zboroval dobro obiskan sestanek D. Z. na Stranica, na katerem je poročal tov. Uranjek. Izvolil se je sledeči odbor: Hribnik Ferdinand, predsednik; Ojsteršek Franc, blagajnik; Kvas Franc, tajnik; Adamič Matija, namestnik. Na sestanku so 4 člani naročili »Pravico«.

Dev. Mar. Polje. Poročil se je 11. avg. v stolnici v Mariboru naš agilni tov. predsednik »Okrajne delavske zveze« Rupret Štefan, uradnik na železnici. Svojemu vrlému tovarišu kličemo srečno!

Dev. Mar. Polje. »Okrajna delavska zveza« vabi k sebi, ki se vrši v petek dne 22. t. m. ob 7. uri zvečer v društvenih prostorih »Ljudskega doma«. Dnevni red vreden. Prosimo za polnoštevilno udeležbo.

Prvi uspehi občinskih volitev na Grosupljem. Pretekli teden so nekateri naši gostilničarji že drugič pocenili »ta kratkega«. Pred volitvami sta se namreč dva gostilničarja drznila podražiti žganje kar za dve kroni pri frakeljnu, in sta tega podražnja krivila voditelja »Avtonomistične delavsko-kmetijske stranke« na Grosupljem. Ta pa ne bodi len, je zadevo naznanil orožnikom, ki so ugotovili neopravičeno podraženje ter zadevo naznanili na pristojno mesto, kjer so oba gospoda primerno počastili ter jima prisolili tudi nekoliko nagrade. Zato sta pa postala na vse klerikalce in farovške podrepnike strašno huda. Mi jim pa povemo, da zdaj, ko sta »ta kratkega« spet pocenila, jih zopet spoštujemo kot poštene možje in spokorjene grešnike ter upamo, da se bomo tudi v nadalje lepo prijateljsko razumeli, da nam ne bo treba v Grosupljem ustanavljati konsumne zadruga, katero bi bili prisiljeni ustanoviti, če bi nas domači trgovci in gostilničarji le preveč privijali. Pripomniti moramo še, da omenjena dva gostilničarja delata za »avtonomistično delavsko-kmetijsko stranko« zelo uspešno reklamo, za kar se jim tem potom tudi iskreno zahvaljujemo. To je sicer zelo majhen uspeh, vendar si lahko rečemo, da Grosupeljčani **napredujemo**, čeprav smo po večini klerikalci. Krščanski delavski pozdrav.

Kmet in delavec.

Dovolite, gospod urednik, da povemo nekoliko, kako razumemo razmerje med kmetom in delavcem tudi mi podeželski ljudje in vas prosimo, da o priliki pripomnite k temu tudi svoje mnenje.

Vsa teža socialnega vprašanja leži v tem, kako obvarovati kmetijski stan propadanja in zagotoviti delavstvu dovolj zaslužka. Komur se to posreči, tisti bo rešil socialno vprašanje. Kajti jasno je: če kmet ne bi propadal in če bi delavstvo imelo dovolj zaslužka, bi tudi obrt, industrija in trgovina, sploh vse panoge narodnega gospodarstva uspevale. Vsak lahko vidi, da je **splošno blagostanje v družbi odvisno v največji meri od tega, da kmet in delavec dobro izhajata**. Treba je tedaj iskati pota in sredstva, da se to doseže.

Najrazličnejši možje so to že poskusili na razne načine in tudi še danes poskušajo. Pri vseh, kolikor nam jih je dosedaj znanih, pa opažamo več ali manj, rekli bi — pristranosti; namreč v toliko, da so se nekateri ozirali bolj na kmete, drugi pa bolj na delavce. Edini sociolog, ki je še najbolj pametno in praktično skušal rešiti socialno vprašanje, je bil po našem mnenju pokojni naš oče dr. Krek. On se je razlikoval od drugih v tem, da je pojmoval **kmeta in delavca** kakor nekako **absolutno nedeljivo enoto**. To nam menda dovolj jasno dokazuje dejstvo, da je spisal svoje prvo sociološko delo, ki je bilo namenjeno našemu delavstvu — **zgodovino o propadanju kmetijskega stanu**. To je bila knjiga »Črne bukve kmetijskega stanu«.

V propadanju kmetijskega stanu je videl pokojni dr. Krek pravi vzrok socialnega vprašanja. On je spoznal, da delavci niso nič drugega kakor **obubožani kmetje**, kar so tudi v resnici. To zavest je hotel v delavcih tudi najprej vzbuditi. Zato je tudi podal našemu slovenskemu delavstvu najprej v roko knjigo, iz katere je takorekoč moral vsakdo spoznati, da **današnje delavstvo ni nihče drugi kakor obubožan kmetijski stan**.

V tem pojmovanju socialnega vprašanja dr. Kreka in v tem njegovem prizadevanju, **vzbuditi zavest**, da delavstvo ni nič drugega kakor **obubožan kmetijski stan**, se najlepše in najjasneje vidi vsa veličina in modrost njegovega duha. S tem je **socialno vprašanje** tako **poenostavil**, da je lahko **pravilno in zadostno** ne samo **pojmuje**, ampak tudi **samostojno praktično rešuje** vsak tudi najbolj jpreprost človek, ako ima le količkaj dobre volje.

To dejstvo, da sta **delavski in kmetijski stan** z ozirom na socialno vprašanje kot nekaka **absolutno nedeljiva enota**, je povsem jasno in umljivo za vsakega, če količkaj resno misli in razmotriva o socialnem vprašanju. Vendar moramo to tudi dokazati, da bodo tako delavci kakor tudi kmetje, katerih se to vprašanje neposredno tiče, lažje razumeli. In sicer moramo to dokazati iz dejanskih razmer, v kakršnih danes živimo, sicer bi nam lahko kdo očital, da so drugačne današnje socialne razmere prinesle tudi drugačne pogoje za medsebojno razmerje kmeta in delavca. Zato bomo skušali dokazovati **skupnost gospodarskih in socialnih koristi kmeta in delavca** z ozirom na sedanja aktualna vprašanja in razmere.

Začnimo pri **brezposelnosti**, ki je brez dvoma danes najvažnejše socialno vprašanje prav v vseh državah po celem svetu in pogledimo, v kakšnem razmerju si stojita pri tem vprašanju kmet in delavec.

Poglejmo najprej, kaj je vzrok brezposelnosti. Na eni strani vidimo industrijske delavce, ki so brez dela. Na drugi strani pa vidimo, da na kmetih manjka delavcev. Vsak pameten človek bi pričakoval, da se bo brezposelnost industrijskih delavcev in pomanjkanje delovnih moči na kmetih izravnilo tako, da bodo šli brezposelni industrijski delavci na kmete. Toda nič tega. Še celo nasprotno vidimo, da ob tem času tako splošne brezposelnosti med industrijskim delavstvom in velikem pomanjkanju delovnih moči na kmetih, si iščejo kmetijski ljudje zaslužka v mestih pri industrijah, rudokopih itd. Ali ni to morda narobe svet? Ali ne izvira ta čudni pojav v današnjem gospodarskem življenju morda iz delomrznje ali nesmiselnosti tako kmetijskih kakor industrijskih delavcev? Mislim, da ne; ker za presojo splošnega razporeditve ne morejo priti v poštev posamezniki, katerih ne moremo zagovarjati, temveč splošno razporeditve delavstva, ki kaže tako na kmetih, kakor v industriji tudi v današnjih časih še več kakor povprečno mero veselja in dobre volje do dela.

Vzrok temu pojavu je dejstvo, da dohodki iz kmetije danes ne donajajo toliko, da bi mogli kmetijski ljudje

kljub trdemu in vestnemu delu kriti svoje potrebe. Zato so prisiljeni iskati si zaslužka še v industrijah ali pa se morajo izseliti, kjer nastopajo v tujini zopet kot tekmeči industrijskega delavstva. Poglejte v naše rudokope, tovarne, državne in druge službe, pa boste videli povsod skoraj izključno le kmetijske sinove. Vprašajte jih, zakaj so pustili domačijo, pa boste zvedeli, da: eni zato, ker ni bilo zanje doma več dovolj prostora, drugi pa zato, ker se kljub trdemu 16 in celo 20 urnemu delu na dan ne morejo več na kmetiji vzdržati.

Industrijski delavci! Ali se zavedate, da so vaši očetje in bratje, čeprav imajo še borno domačijo, ravno tako navezani na zaslužek, še poleg kmetije, če hočejo živeti, kakor vi, ki ste že popolni proletarci brez doma in zemlje?

Teh razmer na kmetih pa so krivi ravno isti kapitalisti, ki delavce odpuščajo in omejujejo proizvodnjo zato, da industrijske izdelke, obleko, obutev, stroje, železo itd. dražijo. Tako delajo tovarne ogromne dobičke, katere mora kmet, ki te stvari kupuje, plačati. Poleg tega še davki naraščajo, dohodki iz kmetije se pa sorazmerno ne večajo, ker zaradi prenizkih mezd in plač se konsum porabnikov omejuje in višjih cen tudi ne zmore.

Tako vidimo, kako se na eni strani industrijski izdelki dražijo, dočim cene kmetijskim pridelkom padajo, vsled česar se delo na kmetih ne izplača. Zato kmetijski ljudje, kljub vsemu pomanjkanju delovnih moči na kmetih, silijo v mesta in industrijske kraje. S tem pa delajo konkurenco že itak slabo plačanemu delavstvu.

Tako vidimo, kako je s tem, da delajo banke in kapitalisti velike dobičke, tepen kmet in delavec, ki sta potem nekako prisiljena, eden drugemu nasprotovati, kar je za oba največja nesreča. Kajti s tem, da išče kmet zaslužka v industriji, uničuje delavca. Delavec pa s tem, da podpira in celo zahteva znižanje cen kmetijskim pridelkom radi prenizkih plač, ki so posledica prevelike ponudbe delovnih moči, uničuje kmeta, ki je potem prisiljen v pogubo delavca, si iskati zaslužka v industriji. In tako se brezposelnost čimdalje bolj širi.

Zato pa je treba, da se delavec in kmet zavedata, v kako tesni zvezi so gospodarski interesi kmeta in delavca. Zavedati se morata, da kar je za kmeta dobro, je tudi delavcu v korist in kar je delavcu v korist, je tudi za kmeta dobro. Oba ta dva stanova se morata skupno boriti kot absolutno nerazdružljiva enota in delati na to, da se kmetu za njegove pridelke plačujejo proizvajalni stroški, delavstvu pa tako povišajo plače, da bo lahko plačevalo kmetu opravičene cene. Na ta način bi prišlo delo do svoje veljave. Kmet bi potem bolj ostajal pri svoji kmetiji, delavec pa bi se tako iznebil najnevarnejšega tekmeča kmeta. Da se to doseže, je pa potreba obojestranske izobrazbe in sposobnosti, da vzameta v roke narodno gospodarstvo kmet v agrarni politiki, delavec pa v industrijskih obratih.

Dokler pa ne bodo delavci zmožni voditi samostojno industrijskih obratov in kmetje tekmovati potom združništva z veleagrarci, bo brezposelnost tako na kmetih kakor v industriji, ne samo obstojala, marveč se še celo večala, dokler ne nastopi, zaradi sedanje kapitalistične socialne nemorale, popolen razpad v družbi in državi.

Viničarji so izpregovorili.

Dejstvo, da je ob nastopu nove vlade delavstvo vseh strok pritisnilo na »Jugoslovansko strokovno zvezo«, postavivši svoje upravičene in dosegljive zahteve, dokazuje najbolj zgovorno, kako je bil novi režim težko pričakovan in srčno zaželen.

V naslednjem priobčujemo zahteve viničarjev, najbednejših od vseh delavcev v Sloveniji. Mi jim lahko rečemo, da stoji za njimi celokupna J. S. Z. kot en mož.

Viničarji zahtevajo kot je razvidno iz resolucije: **Resolucija**, sprejeta na sei načelstva Strokovne zveze viničarjev in poljskih delavcev v Ljutomeru dne 17. avgusta 1924.

1. Načelstvo zahteva v imenu vseh viničarjev ljutomerškega, ormoškega in mariborskega okrožja, da se sedanje brezpravno stanje viničarjev odpravi s takojšnjo zakonitvijo viničarskega reda, kateri je bil

sprejet na anketi od 8. julija 1922 sporazumno z vsemi prizadetimi faktorji. (Viničarski red velaven za Slovenijo.)

2. Zahtevamo, da se zakon o zavarovanju delavcev razširi tudi na vinogradniško delavstvo, ki je za vinogradniško delavstvo zelo važen in nujno potreben.

Plača o zavarovanju naj se tako uredi, da bo vinogradniško delavstvo plačevalo samo v delovnem času (sezoni), to je od spomladi do Mihalovega, ker pozneje delo počiva in ni zaslužka, da ima vendar pravico do podpore v boleznih, plačuje naj torej v sezoni dvakratni prispevek. Prispevek naj se tako uredi, da bode plačeval njegov delodajalec (gospodar vinograda) čez polovico prispevka. Vinogradniško delavstvo je upravičeno tej zahtevi in sicer: 1. Ker plača vinogradniškega delavca je povprečno na dan Din. 6,25 do Din. 10.— in to le kadar se dela, ker nobeno delavstvo ni tako slabo plačano kot ravno viničar.

Ko pride starost in onemoglost, dobi slovo in je vržen na cesto ter primoran od hiše do hiše, ker gospodar ga le toliko časa rabi, dokler mu lahko dela. Iz teh navedenih razlogov se spozna, da je ta zakon nujno in resnično potreben za viničarje, da se omeji njihovo stradanje in beračenje na stara leta. Ljutomer, 17. 8. 1924. Slede podpisani.

Vurberg. Podpisana skupina »Jugoslovanske strokovne zveze« je v sei dne 6. avgusta sklenila sledečo resolucijo, katero naj tajništvo predloži na pristojno mesto: Skupina »Jugoslovanske strokovne zveze« na Vurbergu prosi kraljevo ministristvo za poljedelstvo, naj blagovoli prej kot prej uzakoniti viničarski red kakor je bil sporazumno z vsemi prizadetimi faktorji sprejet dne 8. julija 1922 na anketi v Mariboru. Vurberg dne 7. avgusta 1924. Strokovna zveza viničarjev in kmetijskih delavcev v Ljutomeru. Slede podpisani.

Prometna zveza.

Iz tajništva P. Z. Na ponovno intervencijo v zadevi izplačila draginjskih doklad za žene provizionistnije tobačne tovarne smo dobili od direktije drž. žel. v Ljubljani zagotovilo, da se bo izplačala železničarjem draginjska doklada za njihove žene že tekom tega meseca, kar naj blagovolijo prizadeti vzeti na znanje.

Kretnikom in blokovníkom sporočamo, da smo dobili potom tajništva SLS pismo g. ministra Sušnika sledeče vsebine: Prometna zveza, Ljubljana, Beograd, 5. avgusta 1924. Vašo predstavko glede razvrščanja kretnikov in blokovníkov sem prejel in se bo po njej postopalo z ozirom na naš ustmeni razgovor v Ljubljani. **Opozoril pa bi vas pri tej priliki na tudi vam znano dejstvo, da se je ravno pri razvrščanju zgodilo toliko krivic, da bo vlada v tem vprašanju podvzela generalno in temeljito izboljšanje uredbe o razvrščanju in prevedbi državnih uslužbencev.** Bog živi! Sušnik s. r.

Mi objavljamo to pismo zato, da tov. kretniki in blokovníki, pa tudi druge kategorije železničarjev lahko spoznajo, kako sedanja vlada kaže na eni strani dobro voljo, ugoditi upravičenim zahtevam železničarjev, na drugi strani pa, **kako obsoja separatistično postopanje posameznih kategorij.** Iz pisma g. ministra se to dovolj jasno vidi. V prvem stavku piše g. minister, »da je predstavko glede razvrščanja kretnikov in blokovníkov pre-razgovor v Ljubljani«. Če bi hotel g. minister imeti železničarje razcepljene po kategorijah, kakor je to delala prejšnja vlada, bi tako obvestilo popolnoma zadostovalo. Da pa g. minister Sušnik in sedanja vlada tega noče, se jasno vidi iz drugega stavka v pismu, ki naj ga, ne samo kretniki in blokovníki, marveč vsi tov. železničarji še enkrat prečitajo. Iz tega se jasno vidi, da minister Sušnik in sedanja vlada **noče izigravati železničarjev v nobene strankarske namene ter noče rušiti njihove stanovske solidarnosti**, ki mora obsegati celokupno železničarsko osebo, ne pa samo posameznih kategorij. To je tudi edino pametno in pošteno stališče vlade in železniške uprave.

Mi to beležimo in pozdravljamo z največjim zadoščenjem, ker je železniška uprava in sedanja vlada pokazala s tem, da hoče poleg drugih nešteti krivic, ki so se do sedaj godile železničarjem, **odpraviti in preprečiti**

tudi gnjusno hlapčestvo in neznačajno postopanje posameznih kategorij, ki je še največ krivo, da so železničarji tako razdrapani in zlorabljeni po gotovih korupcionističnih političnih eksponentih in strankah.

Tiste kretnike in blokovníke, ki so člani »Prometne zveze«, kakor tudi vse druge naše člane pa še posebej opozarjamo, da delajo na to, da se separatistično postopanje posameznih kategorij že enkrat neha. Če gre za zadeve, ki se tičejo posameznih kategorij, naj bodo prizadeti člani iste kategorije vsaj toliko pripravljani, da se v slučajih, ko odpošiljajo na merodajna mesta kake vloge, obrnejo tudi od vseh drugih organizacij, ki jim bodo rade solidarno podpirale njih zahteve in prošnje.

Posebno zdaj, ko so **pokazale prav vse organizacije dobro in iskreno voljo za skupno sporazumno in solidarno postopanje**, se mora vsako separatistično postopanje katerokoli kategorije še toliko bolj obsojati. Zato glejmo, da se bomo dobre volje in poštenih namenov sedanje vlade s strnjeno in iskreno solidarnostjo po geslu: vsi za vsakega in vsak za vse, tudi vredne izkazali!

Vse tiste tovariše, ki zadnje čase niso dobili takojšnjega odgovora ali rešitve njih zadev, prosimo, da blagovoli oprostiti, ker vsega dela, ki se je zadnje dni izredno nakopičilo, ne more tajništvo sproti obvladati, čeprav posluje skoraj redno vsak dan, namesto samo ob torkih in sobotah. Poskrbljeno pa je, da bo vse pravočasno rešeno. Bog živi!

Moderni suženj, prog. delavec, nam opisuje svoje življenje pri železnici takole: Ob sedmi uri se pomikam ob delavnikih po progah in postajah s sklonjenimi glavami, shiranimi telesi, ogrnjeni v cunje, noseč krampe, lopate, kladiva itd., gruče moških, **to smo mi**, pozabljeni od vseh, **progovni delavci**. Dasi si brez naše službe ne more nihče niti misliti železnice, vendar nismo za svoje moči, ki jih dajemo v dobrobit celokupnosti, niti toliko oškodovani, da bi mogli vsaj za silo človeku dostojno živeti.

Sedaj so nam obljubili povišek, a ga nismo nič več, ker ne odgovarja niti zdaleka sedanji draginji in se tudi ne ozira na službena leta. Plačani bodemo od ur, in sicer tako, da samcem, ki so dosedaj imeli nadpolovično staroševe flake, bode vsaj nekoliko pomagano, dočim ko oženjenim s številno družino ni. To pa zato, ker se po sedanji uredbi ozirajo na službena leta, ne na delavčevu pridnost. Proti temu moramo najodločneje ugovarjati iz razloga, da ne pride nazaj tisti sistem, ki je bil nekdanj v veljavi, namreč da se je pridnost delavca cenila po številu in teži košaric, ki jih je kateri letno prinesel svojemu predpostavljenu. Naša prošnja je: **»Uvrstite nas med nastavlence«** in ne pustite nas na starost, ko pustimo vse svoje moči železnici in državi, da obnemogli s svojimi družinami takorekoč živi v grob ležemo, od vsih prezirani in zapuščeni, kot pravi moderni sužnji.

Povodom smrti g. M. Moškerc, naše sožalje, Progar.

Maribor. Strokovni sestanek železničarjev, ki se je vršil v sredo 13. t. m. v Mariboru je bil silno dobro obiskan. Železničarji, ki so bili dosedaj brezbržni in neorganizirani, se zelo zanimajo za našo organizacijo in zelo pristopajo. Stavilo se je več predlogov, ki se bodo skusili udeležiti na merodajnem mestu.

Železničarji, pozor! Že od nekdanj igrajo med železničarji najgnjusnejšo izdajalsko vlogo tisti neznačajniki, ki s klečeplaztvom in denuncijantstvom iščejo v službi in pri svojih predstojnikih le svojih osebnih koristi. Posebno med uradništvom je veliko takih, ki se z vsako kratno **premembo višjih, menja tudi njih mišljenje in značaj**. Da bi se na zgoraj prikupili, skušajo tudi na svoje podrejene vplivati po želji in volji od zgoraj. Tako smo prišli že tako daleč, da res značajni, vestni in **napram podrejenim nepristranski** predstojniki so v splošnem le bolj izjema. Zato pa toliko večja čast takim izjemam!

Taki neznačajniki, ki so v stari Avstriji zakrivali s svojo brezvestnostjo, da je moralo veliko naših najboljših in najzavednejših slovenskih železničarjev v fronto, so pod prejšnjo vlado postali »radikali« in »željavočci« in tudi svoje podrejene, posebno nižje uslužbence in delavce, ki se takim vplivom skoraj ne morejo braniti, poradikalili in požerjavili. Z ozirom na nasilstvo, s katerim je nastopala prejšnja vlada in njeni eksponenti na merodajnih mestih, nočemo in tudi ne smemo tega

V metežu.

»Vidva še nimata izkušeni! Kako smo včasih delali! Smo začeli zjutraj ob šestih in noter do desetih, samo opoldne smo imeli eno uro, zdaj je vse drugače...«

»Tako je, Tomaž!«

K mizi je pristopil dolg, košččen mož. Potrepal je žitnika po rami in prisedel.

»Kaj jima pa pripoveduješ?«

»No, ti veš, kako smo delali včasih, pa mi ne verjameta.«

»Smo, smo, Tomaž. In kaj imaš sedaj od tega, da si tako garal kot črna živina, nič!«

»Nič!«

»In, če si kaj prihranil, koliko imaš? Nič.«

»Nič!«

»In tudi vidva ne bosta nič imela, če bo tako šlo naprej.«

Tomaž je omahnil nazaj na stol. Dolfe je videl, kako mu lezejo oči skupaj, kako počasi drsi s tola pod mizo. Hotel mu je priskočiti na pomoč, da ga zopet posadi na stol.

»Pusti ga pijanca! On bi bil danes lahko gospod, toliko denarja si je prihranil; sedaj nima nič, doma pa strada žena; dobro, da ima že odrasle otroke.«

Dolfe je zopet sedel nazaj.

»Fanta, vidita, tako je. Sami si moramo pomagati, drugi nam ne bodo. Jaz pravim: delavec za delavca, začeli bomo...«

Tedaj je nastal po sobi hrup, iz druge sobe so se odprla vrata in tudi tam je vstal hrup.

Dolfe je videl Tomaža, kako je odprl oči, vse dremotne in si pomagal zopet na stol toliko, da se je skomolci naslonil ob rob mize.

Na sredi sobe, skoraj pod svetiljko, pa se je zbrala gruča kakih dvajsetih mož. Nekateri izmed njih so bili boljše opravljeni, drugi so bili še prav taki kakor so prišli iz tovarne, v modrih jopičih, ki so smrdeli po dimu in katranu, obraze so imeli še neumite.

V kotu je še ostal Dolfe, tovariš ga je že pustil in se pomešal med gručo, Tomaž je oklevaje šel proti vratom.

Dolfe je zrl na te ljudi, stare može, kiso ob sencih že imeli sive lase, mlade fante. Iz gruče ni več ločil posameznih obrazov, kakor da so podobni drug drugemu; črne gube so se poznale na licih, šršeče obrvi so štrlele naprej, oči tako prikrite, mrzke, kakor bi bile obrnjene same vase...

Vstalo mu je v mislih: »Glej, vsi ti imajo tukaj svoj dom, katerega ljubijo, na katerega so privezani s tisoč vezmi. In še v tem domu morajo iskati pravice, kakor izgnani otroci, katere je zapodila mačeha od doma. Ko-

liko jih je med njimi, ki so kakor pastorki delali vse dni na domu, pozivali so jih k najtežjemu delu, vendar so ljubili dom bolj kakor vsi oni, ki so jih pri mizi porivali v kot. Odprlo se mu je do dna vprašanje: Zakaj v tem prostranem domu bolj trpijo eni, trpijo težko, trpijo celo življenje, drugi pa zanje nimajo niti bratovske besede?

Gruča se je razmaknila; čule so se le posamezne besede; na stol je stopil mlad mož s širokim papirjem v rokah. Završalo je od ust do ust: »zahteve, zahteve... Tudi Dolfe je stopil bliže.

Nobenega človeka ni srečel več Dolfe na cesti, čisto prazna je bila. Pohitel je. Kar je čul pred sabo optekajoče korake, sprva se ni zmenil, ker je upal, da kmalu dobi črno senco, je postal. Iz teme je čul kot šepetati govorico.

»Ah, ata, zakaj si tak! Saj vidiš, da te mama tako težko čaka doma, cel večer že zopet joka. Morala sem te iti iskati. In nikar ne preklinjaj tako grdo...! Pojdi no, saj greva domov; jaz sem, tvoja Anica, kaj me ne poznaš, ata, oh ata...«

»Tiho, pravim.«

Dolfe je dobro razločil glas pijanega Tomaža. Spomnil se je njegovih besed, zasmilil se mu je kot žrtev...

nad vse žalostnega pojava prestrogo soditi, čeprav bi smeli od naših ljudi, posebno pa še od uradništva, pričakovati nekoliko več stanovitnosti v značajnosti. — Toda k hinavščini, s katero hočejo nekateri železničarji tudi še nadalje služiti tistim ljudem, ki so toliko krivic prizadeli železničarjem s krivičnimi zakoni, uredbami in službenim postopanjem, pa nočemo in ne moremo več molčati. Dognalo se je, da radikalsko in žerjavovsko opredeljeni ljudje skušajo enoten in sporazumen nastop vseh železničarskih organizacij ovirati s tem, da odvrčajo železničarje od organizacij. S tem hočejo imeti velik del železničarjev brez primerne stanovske zastopstva, na drugi strani pa otežkočiti in tudi omalovaževati skupno in sporazumno delo združenih organizacij.

Zato tovariši železničarji! Zaničujte in prezirajte vse tiste tovariše, ki le zabavljajo in nič ne delajo in ki niso organizirani, ter povejte jim v obraz, da so nesramni in brezvestni agenti radikalske in žerjavovske korupcionistične klike, ki je prizadela železničarjem od najvišjega uradnika pa do najnižjega uslužbenca in delavca toliko krivic, da bo še dolgo časa treba, predno se popravijo.

Moj odgovor.

V zadnji številki »Pravice« je bilo dovolj jasno povedano o namenu in pomenu soc. demokratičnega shoda na Jesenicah. Vsak, kdor ima količkaj soli v glavi, ne bo več dvomil, kam so merili soc. demokratije, oziroma njihov frazersko izvežbani »govornik«.

Ker pa nekateri kovinarji še vedno niso na jasnem, kaj pomeni za delavstvo sodrug Jeram in kaj pomeni pravilnik o zapustitvi inozemskih delavcev v naši državi, si štejem v dolžnost, da na tem mestu podam svoje načelno stališče, ker mi je bila na Jeramovem shodu beseda onemogočena.

Kaj pomeni sodrug Jeram za kovinarje in kakšni so njegovi cilji in nameni, je že v zadnji številki »Pravice« dovolj jasno povedano. Zato se hočem na tem mestu pečati s pravilnikom.

Pravilnik, ki ga je sodrug Jeram postavil na prvo točko dnevnega reda, je med kovinarji izzval precej razburjenja, zlasti še zato, ker je bilo predvideno, da namestoma »Kranjska industrijska družba« odpusti več delavcev, med temi največ inozemcev. Pričakovali smo, da bo sodrug Jeram podal stvarne izpreminejvalne predloge, česar pa ni storil, ako ravno smo iz njegovega obraza brali, da se s pravilnikom ne strinja, kakor se ne strinjamo tudi drugi, ki nismo Jeramovega kova. Jeram tega ni storil. Zakaj?, to ve sam najbolje. Pač pa je sodrug Golmajer govoril o neki mednarodni organizaciji, iz česar smo videli, da mu gre za inozemce. Pokazal je jasno, da so soc. demokratije tudi zato, da se da naši inozemski svoboda za uvažanje inozemskih delavcev. Na taka nepremišljena izvajanja sodruga Golmajerja sem bil primoran izjaviti, da je tudi krščanska strokovna organizacija mednarodna in da kot taka nima nič proti tujezemskemu delavstvu v naši državi, kadar je dela in kruha za vse dovolj. Čisto naravno pa je, da mora biti najprej skrbeti za svoje otroke, potem šele za druge. Kaj sem hotel s tem reči, je že samonasebi umevno. Ker so pa nekateri ljudje — hote ali nehote — napačno razumeli moje besede, naj jim bo v pojasnilo še to-le:

Kadar se pojavi v industriji stegnacija, tedaj sledijo odpusti delavstva. Kdo naj se odpusti? Domačin ali tuje? Mi smo bili in bomo vedno zato, da se ne odpusti ne prvi, ne drugi. Če pa tega le ni mogoče preprečiti, je naša dolžnost, da ščitimo domačina in sicer do tedaj, ko bo sodrug Golmajer prinesel črno na belem, da bodo mednarodne organizacije ščitile naše delavce v tujini, ko jih tujezemski kapitalizem vrže na cesto. (Slučaj Vestfalski rudarji!) Kaj bi n. pr. reklo jeseniško delavstvo, ako bi Kranjska industrijska družba odpustila naenkrat 1000 domačinov in bi jih nadomestila z inozemci? Sodrug Golmajer bi jih pač tožil s tem, da imajo kot n. pr. v Nemčiji itd. večje brezposelne podpore kot pa v Jugoslaviji fiksne plače. Take kupčije bi inozemci prav radi sprejeli, to naj sodrug Golmajer natakne kar za klobuk!

Kakor že uvodoma rečeno, nimamo ničesar ne proti temu in ne proti onemu inozemcu, ako je dela in kruha dovolj za vse. Nimamo pa tudi nič proti tistim inozemcem, katerih strok, izobrazba za enkrat še ni nadomestljiva z domačini. Da se pa proletarijat vseh držav zaščiti, je treba, da mednarodne organizacije delajo na to, da države medsebojno uredijo, da bo proletarec zaščiten doma kot v tujini v delu in brezdelju. Tega naj se lotita sodruga Jeram in Golmajer. Mirnega delavstva pa naj nihče ne hujska!

To je moje načelno stališče, od katerega me ne odvrne nihče. Nisem mislil na shodu delati krivic tistim delavcem, ki so po 10 do 20 let že v Jugoslaviji in ki so nekateri tudi tukaj rojeni in odgojeni, ki pa iz enega ali drugega vzroka niso optirali za tukajšnje državljanstvo, kakor tudi nisem jaz vzrok, da se niso tozadevno pobrigali. Vsekakor pa je pri Kranjski industrijski družbi zaposlenih več delavcev, ki so še malo časa v naši državi in bi, če že ni drugače, morali prvi od dela. Kranjska industrijska družba pa naj ima pred očmi, da dela krivice onim, ki so že 10 do 20 let v naši državi. O tem bomo še spregovorili.

Peter Lombardo.

Strokovna zveza.

Tovarniški delavci.

Kleparji in instalaterji.

Vabilo na ustanovni občni zbor skupine kleparjev in instalaterjev SZTD, ki se vrši v nedeljo dne 24. t. m. ob 9. uri v vrtnem salonu gostilne pri »Novem svetu«, Gosposvetska cesta v Ljubljani. Vabljeni vsi člani, kakor tudi tisti, ki želijo pristopiti.

Pripravljali odbor.

Trafikantje.

Poziv na trafikante in trafikantije! Ker odhaja delegacija zveze tob. trafikantov v Beograd, pozivljamo vse člane in članice, da se udeležijo sestanka, ki se vrši dne 23. t. m. ob 8. uri v gostilni Mrak, Rimska cesta. Po sestanku se isti večer odpeljejo delegati. Odbor.

Poziv trafikantinjam in trafikantom! Zveza trafikantov za Slovenijo je imela 7. avgusta t. l. sklican širši sestanek članov, na katerem se je razmotrivalo o njih bednem položaju, v katerega so zabredli vsled vednega znižavanja provizije. Na sestanku se je konstatiralo, da nimajo trafikanti nobenega zastopnika, ki bi se potrgoval za njih pravice. Zato se je sklenilo, da odpotuje 24. t. m. delegacija trafikantov z enim gosp. poslanecem SLS s sprejeto spomenico na našem sestanku v Beograd ter podvzame vse korake in najenergičneje nastopa za zvišanje prodajne provizije; kajti 5% od prodaje tobaka niti ne zadošča za kritje režije, zato je skrajni čas, da vlada tudi za trafikante kaj ukrene. V to svrhu naprošamo Jugoslovanski klub, da podpira našo delegacijo in ji gre na roko za doseg njih zahtev. Trafikantje in trafikantije se pa pozivljajo, da se pridno organizirajo, ker le v močni organizaciji je naša rešitev. Člani se sprejemajo vsak dan razven nedelje od 17. do 18. ure pop. na Starem trgu števil. 21/I. pri tajništvu Jugoslovanske strokovne zveze. Odbor.

Državni nameščenci.

Poziv vsem državnim nameščencem! Somišljeniki! Organizacija javnih nameščencev, somišljenikov SLS vas pozivlja, da najpozneje do 22. t. m. pošljete svoje izpreminejvalne predloge po strokah tičooče se uradniškega zakona (glej Ur. list pokr. uprave za Slovenijo števil. 299/23), dalje glede uredbe o razvrstitvi uradništva v položaje (glej Ur. list z dne 14. 9. 1923 števil. 104) ter Ur. list glede uredbe o stanarini in draginskih dokladah št. 41/24 l.

Somišljenike prosimo, da svoje predloge dobro utemelje in opuste vse neizvedljive zahteve.

Odbor bo poslale predloge temeljito pretresal v sejah širšega sosveta in jih predložil pristojnemu mestu. Odbor »Organizacije javnih nameščencev, somišlj. SLS.

Papirniški delavci.

Skupina Dev. Mar. Polje. Vdova po pokojnemu L. Omanu nas naproša, da se v njenem imenu zahvalimo za poslano denarno podporo, osobito rokodelcem papirnice Vevče. —

Na odbor podpornega fonda prihajajo zelo pomankljive pismene prošnje. V njih ni označeno bivališče, hišna številka itd. Mnoge so zelo nejasne in premalo utemeljene. Zatorej naj velja: Prošnje naj bodo razločno pisane, vsestransko utemeljene in v podpore vrednih slučajih vložene pri tovarniškem blagajniku gosp. Avancinju. —

Poročila se je tovarišica Debevc Roza, vneta naša zaupnica, kateri želimo mnogo sreče v zakonu! Toplo se ji zahvalimo za vso požrtvovalnost v organizaciji.

Bratska skupina v Preski nam pošilja dopis, tičooče se nabiranja denarnih prispevkov za po grozni poplavi prizadete papirniške delavce. Dopis se bo razposlal vsem zaupnikom s topli prošnji, da pokažemo po svojemu, da v nesrečniki sočustvujemo, prispevajajoč po svojih močeh.

O poteku mezdnege boja bomo po okrožnicah sproti sporočali zaupnikom, v slučaju potrebe pa na shodih. Za danes sporočamo, da posreduje od naše strani inšp. dela ter Jug. strok. zveza.

Vevče papirnica. Ker pravi pregovor, da lažje prenašaš bol, ako jo potopiš svojemu prijatelju, smo prepričani, da se tudi nam delavcem iz lesne brusilnice srce pomiri, ako povemo tovarišem v papirnici v svojem listu težave, ki nas tarejo. (Op. ur. : Najbolje na ta način, 738 papirničarjev ga ima naročeno!)

Meseca maja nas je ravnatelj Liebeherr takorekoč prisilil, da smo prevzeli akordno delo. Dalje nam je za protipostavno nedeljsko delo obljubil takozvano premijo. Da nas je pa za ta naš težak korak pridobil, se nam je obljubovalo, da v slučaju pomanjkanja vodne sile nikogar ne bo odpustil. Na nasvet svojih zaupnikov smo se končno odločili. Sedaj pa pogledimo, kako naš ravnatelj drži dano besedo! Avgust se bliža k koncu, a o kaki premiji ni ne duha ne sluha. A gospod se moti, ako misli, da smo mi pozabili na njegove obljube, ki delajo dolg. In za ta dolg vas tirjamo! Naše pohlevne terjatve se znajo izpremeniti v mogočen grom in vihar, ki bo vas pometel. Imamo še celo vrsto krivic, ki jih bo treba popraviti. Pa o teh prihodnje.

Skupina Dev. Mar. v Polju. Pri nas v »vevški« papirnici imamo razun dveh ravnateljev in par inženirjev še eno nad vse zvišano osebo v podobi soproge gener. ravnatelja. Ta gospa si je umislila, da se ji mora vse delavstvo in uradništvo od najmanjšega do najvišjega brezpogojno pokoriti, če ne, gorje dotičnemu, ki bi se ji skušal v najmanjši stvari zoperstaviti!

Groziti je začela, da bo prijemala za ušesa, če se ne bo vse zgodilo po njeni volji.

Mi pa pravimo: dobro! Naj kar prijemlje za ušesa kogar hoče, delavstvo naj pa pusti lepo na miru! Če ji ni dovolj razkošno stanovanje 13 sob, »kurji« paviljon, moderna pralnica in likalnica, stroj za izdelavo umetnega ledu, luksus-avto, par konj z vso priprego, ki morajo biti samo zanjo vsaki čas pripravljeni; če ji vse to ni dovolj, naj si da napravi še »štalco«, kupi naj si koštrunčke in naj jih ekselcira! Vevško delavstvo se ni in se ne bo pustilo komandirati nobeni ženski, pa če je tudi gospa gener. ravnatelja.

Društvo diplomiranih babic v Sloveniji

O novih pravilih za babice. Veliko je treba povedati, zato komaj vemo, s čem naj začnemo! 1.) Malo čudno je: 27. febr. jih je podpisal minister za narodno zdravje, šele 27. junija (čez mesec) pa jih je objavil Narodni list s pripombo, da z dnem objave že veljajo za vso kraljevino, kakor da bi vse babice imele prvi dan, ko so izšle beograjske »Službene novine« (27. febr.) nova pravila v rokah. Skoro nobena babica pa niti našega slovenskega »Uradnega lista« nima (kdo naj ga plača?), ki je šele čez 4 mesece objavil pravila. Ako nebi imele »Pravice«, bi večina babic še danes ne vedela, da imajo nova pravila (nabolje je, če si preskrbe št. 57 z dne 27. junija 1924, v kateri so tiskana).

2.) »Slovenec« in »Slovenski Narod« sta se izjavila proti določbi člena 2., da morajo babice, ki so diplomirane v tuji državi, preden izvršujejo pri nas prakso, v eni naših babilških šol opraviti izpit in dokazati, da so večše srbskemu jeziku. Nato je izšla uradna poprava te določbe, da za Slovenijo ni treba znati nobeni babilški srbsko, ampak slovensko, ker je v SHS tudi slovenščina uradni jezik.

3.) Glede člena 3., ki določa, da brez zdravnikovega dovoljenja ne sme babica niti 24 ur iz kraja, bi bilo treba to določbo olajšati tako, da to velja za uradne, ne pa za proste babice, zlasti v krajih, kjer je več babic, ako le vsaj ena ostane za silo v kraju. In pa, da bi do 3 dni odsotnosti zadostovalo naznanilo babice in bi ne bilo treba zdravniškega dovoljenja. Saj ima vsak človek, tudi taki, ki so vsako nedeljo in praznik prosti, dandanes pravico do 14 dni počitnic na leto; torej mora tudi babica, katera mora noč in dan, v petek in svetek biti pripravljena za odgovorno opravilo, imeti pravico do nekaj počitnic (na svoje stroške!), kar ne sme biti odvisno od svojevolje uradnega zdravnika.

4.) Člen 20. je zelo nesocialen! Določa novo tarifo za babilški honorar (ali ga okrožni urad za zavarovanje upošteva?), ki je pri ubožnih višji, kakor naš babilški, za premožne pa dosti nižji in sploh ne loči (ne omenja) ubožnih od bogatih, ampak za vse enak honorar določuje. Tako so po tej določbi udarjeni reveži, pri premožnih pa babice. Ravno ta š kaže, da je morala biti zelo zelena tista miza, na kateri so spisali to določbo. Kdaj pride čas, ko bodo vsaj v demokratičnih državah tudi tiste, ki morajo postaviti vršiti, preje vprašali za mnenje, preden dajo v svet kako postavbo, ki navadno kakor strela iz jasnega udara med ljudi, vzbuja zabavljanje, potem pa jo morajo popravljati.

5.) Člen 22. določa ponavljalne tečaje in izpite. Prav! Toda, kdo bo doma za čas odsotnosti babice skrbel za družino ali za svoje, katere morda ona s svojim delom preživlja? To mora storiti država ali vsaj občina, ker koristi tečaja ne potrebuje babica marveč ljudje, ki jo potrebujejo.

6.) Časopisi so pisali o teh novih pravilih, da so bila zelo hitro sestavljena, da razodevajo pomankljivo poznanje prakse in razmer tistih, ki so jih spisali in pa, da se jim dobro pozna na jeziku, da niso izvirna, ampak iz tujega jezika prestavljena. Nam se zdi, da diše tudi po novi avstrijski babilški postavi. Toda ravno tisto, kar so edino z veseljem pripoznale avstrijske babice za resnično pridobitev — **babilški gremij** (zbornico) — manjka v naših pravilih! **Od te zahteve ne bomo odnehale!** Pri ureditvi babilških dolžnosti in pravic zahtevamo tudi babice svojo besedo, dobile jo bomo pa takrat, ko bomo vse in trdno organizirane v svojem društvu. Vsaka zase bo dosegla kvečjemu — dolg nos.

Članarino (20 Din.) naj pošljejo tiste članice, ki so jo še dolžne. — »Pravico« plačajte in berite, pa vsaj shranjujte vsaj izrezke (naše dopise). Tovarniško delavstvo.

Tržič. Da v usnjarski industriji v Tržiču niso rožnate razmere, je jasno. Zato pa usnjarsko delavstvo, zlasti starejše delavstvo se rado spominja, kako je bilo včasih? Med njimi pade večkrat kaka neljuba beseda na račun gospodarjev, ozir. deladajalcev. To je čisto razumljivo. Usnjarsko delavstvo se nahaja že dve leti v krizi. Pri manjših obratih so redki časi, da je delo v polnem teku. V največji usnjarski tovarni K. B. Mally pa je že dve leti, odkar se je delovni čas reduciral za eno uro na dan. Ali je potem kaj čudno, če delavstvo kritizira tako gospodarstvo, pri katerem vidi, da ni vse v redu? Delavstvo vidi, da so te krize zelo nepotrebne, ker so večinoma umetno povzročene, še več pa je krivo to, ker podjetniki niso praktično izučeni, vsled česar se ne razumejo na gospodarstvo pri usnjarski stroki. Dokler se je ribarilo v kalnem v letih 1919 do 1922, da so imeli podjetniki te vrste do 200% dobička, kakor opetovano danes sami priznavajo, je bilo dobro. Ko pa so se začele razmere kolikor toliko normalizirati, pa se je takoj pojavila kriza. Slabega gospodarstva pa delavstvo ne sme kritizirati. Tako zahtevajo podjetniki, kateri se objestno trkajo na prsi, češ, gospodarji smo mi! Delavec, ti pa če boš jutri brez kruha vsled naše zanikernosti in neznanja, to nas ne briga! Molči in delaj! Ako ne, se kmalu znajdeš na cesti. Mi pravimo, delavec glej, da se kmalu osvobodiš vsaj umsko in videl boš, kakšni duševni pritlikovci so tisti, ki se hočejo igrati s tvojo usodo.

Delavec! Sleherni dan se vprašaj:
 Ali redno plačujem }
 Ali redno čitam } **Pravico?**
 Ali redno dopisujem v }
 Ali zadosti agitiram za }

Dopisi.

Z Grosupljeja. Naši stari občinski odborniki so posebne vrste čudaki. Zelo so užaljeni, ker niso več na novo izvoljeni v občinski odbor. Zato so tudi vložili ugovor proti volitvam. Da bi se pa kaj brigali za občinsko gospodarstvo, dokler so še pravomočni občinski odborniki, za to se pa še niti ne zmenijo kakor da bi v grosupeljski občini bilo vse v najlepšem redu. Toda to ni tako. Naš krajni šolski svet je že predlansko leto kupil za stotisoče kron opeke za zidavo nove šole, kar na svojo roko na račun občine. Opeka se pa na kupih moči in razpada. Napravili so se dolgovi za opeko in načrte. Naklade na alkoholne pijače se tako malomarno pobirajo, da ima občina radi tega ogromno škodo. Potreba je, da bi se občinske naklade na vse alkoholne pijače zvišale vsaj na tisto višino, kakor se pobirajo v Ljubljani, ker naši gostilničarji ne točijo nič ceneje in nič boljše pijače kakor ljubljanski. Zvišanje občinskih dolič na alkoholne pijače je nujno potrebno, posebno zato, ker se mora poskrbeti čimprej za potrebni denar za zidanje šole, ker sicer bo prisiljena višja šolska oblast nam šolo zapreti zaradi neprimernih šolskih prostorov.

Posebno nerazumljivo se nam zdi, kako da se naši »samostojneži« nočejo za šolo nič več brigati, ko so bili lansko in predlansko leto tako goreči, da so hoteli zidati celo šest namesto trirazrednico, kakor je bilo zahtevano v odloku od okrajnega šolskega sveta. Seveda, oni so hoteli za zidavo šole najeti milijone posojila, kar pa jim uspelo. Zdaj pa, ko se je našel denar za šolo brez posojila, jim seveda ne ugaja, kajti ta denar je takorekro gostilničarjem iz žepa vzet, ker oni že itak tako drago pijačo točijo, kakor drugod, kjer imajo bolj visoke naklade.

Mi razumemo stališče naših »samostojnih« gostilničarjev, ker njim gre le za njihove koristi. Nikakor pa ne moremo razumeti svojih starih občinskih odbornikov, kako da morejo vso škodo, ki jo imajo občinarji, zaradi samostojnih gostilničarjev, mirno gledati.

Ali res ne vidite, kako ogromno škodo ima naša občina zaradi vaše malomarnosti. Vi morate vedeti kot občinski odborniki, da se je potočilo na drobno v grosupeljski občini lansko leto okrog 60.000 l vina. Vi veste, da se izda v naši občini za žganje in špirit povprečno morda še več, kakor za vino. Vi veste, da se potочи tudi pive ogromne množine. Ker se vse alkoholne pijače v naši občini točijo po istih cenah in večkrat celo dražje ne da bi bile zato kaj boljše kakor v Ljubljani, je popolnoma upravičeno, da bi se pobirale tudi občinske naklade vsaj v istih izmerih kakor v Ljubljani, ne da bi smeli gostilničarji radi tega pijače še kaj podražiti.

Že zadnjič, pred sejo občinskega odbora smo vam to povedali. Vi ste se pri seji pa kar neumne naredili in ste pokazali, kako se lepo razumete s »samostojnimi« in demokratskimi gostilničarji. Mi vam danes še enkrat povemo, da po vaši malomarnosti bi lahko imela občina ne samo stotisoče, marveč milijone škode. Le vzemite svinčnik v roke in računajte, koliko bi dobila občina od 60.000 l vina po 8 kron od l kakor se pobira v Ljubljani. Približno toliko in morda še več bi morala donošati naklada na žganje in špirit, če bi se vestno in pošteno naklada pobirala in se gostilničarji nadzorovali. Piva se potочи manj, vsekakor pa velike množine, posebno v poletnem času. Tako se lahko prepričate, da bi imela naša občina vsako leto do en milijon kron dohodkov od samih naklad na vino, pivo, žganje in špirit. S tem denarjem bi v kratkih letih sezidali lahko šolo brez dolga. Potem bi se pa iz teh naklad kril vsakoletni občinski proračun, kar bi pa denarja preostajalo, bi se dajal delavcem kot brezobrestno posojilo za zidavo delavskih hišic.

Ali je to morda kaj nemogočega? Ali je to morda neumno? Ali je morda to v škodo našim revnim kmetom in delavcem? Ne. To je možno. To je pametno. To bi bilo v največjo korist revnih posestnikov in delavcev.

Toda, to bi bilo v škodo našim gostilničarjem, ki jim niso mar ne koristi občine, ne koristi revnih delavcev in kmetov. Zato je pa toliko bolj žalostno, če se občinski odborniki naši somišljeniki ne pobrigajo za koristi občinarjev, tako kakor so to dolžni z ozirom na naša strankina načela in program.

Zato pa ponovno pozivljamo vse svoje stare občinske odbornike: skličite sejo občinskega odbora in popravite vse malomarnosti, ki ste jih zakrivali, ker občinarji ne moremo več trpeti, da se pri občinskem gospodarstvu gleda bolj na koristi gostilničarjev, kakor na koristi delavcev in kmetov. Ako tega ne storite v najkrajšem času, bomo prisiljeni z imeni pokazati vse tiste naše somišljenike, ki so krivi, da se v naši občini gospodarji v škodo revnih kmetov in delavcev in v sramoto naše stranke.

Dev. Mar. Polje. Na fantovski tabor v nedeljo 24. t. m. v St. Jakobu pozivljamo na mnogoštevilno udeležbo. Pozivajo se odborniki in zaupniki vseh naših organizacij, posebno delavskih, da se ga udeležijo. — Devicarijapoljski udeležniki se zberemo v nedeljo zjutraj ob pol 8. uri v društvu ter gremo skupno na tabor. Pridite fantje in možje!

Iz Zagorja ob Savi. Sodrug Arh je pripovedoval prejšnjo nedeljo na shodu, da so rudarji zelo, zelo zabiti ljudje. Mi smo vedno trdili, da je v okvirju soc. dem. res težko govoriti kaj o pameti. Vendar, odkar so se otresli delavci jerobstva patrijotov, so postali brihtni. Govoril je tudi o konferenci druge internacionale v Pragi, katero je zastopal kot delegat jugosl. rudarskega delavstva. Od tam je odnesel dobre vtise. Po njegovi izjavi so češki sodrugi potrošili za same zabave zastopnikom ubogega proletarijata čez en milijon jug. kron. Bajse so se celo z ladjo vozili na izprehode. Čisto po socialistično. V Porurju strada delavstvo, dela, umira, g. soc. pa ni sram javno na shodih govoriti, kako se zapravljajo milijoni. Živel razredni boj!

Tržič. Z tužnim srcem smo prejel vest o smrti M. Moškerca. Znan nam je bil prav dobro, posebno še iz pred vojnih let. Med nas je hodil ob prvih početkih probujanja kršč. socialnih idej in nas bodril k vztrajno požrtvovalnem delu za prosep kršč. del. organizacije. Ohranili ga bomo v hvaležnem spominu.

Tržič. 6. avg. je umrl član naše strokovne in politične organizacije Gros Alojz. Sušilo se mu je grlo in je bolehal že skoraj pol leta. Uslužben je bil v predilnici. Svoječasno je bil socialist. Ko pa se je prepričal, da ni vse zlato, kar se sveti pri socialistih, pa je zapustil njihove vrste ter pristopil k našim organizacijam. Blag mu spomin!

Tržič. Pod liberalnim socialističnim režimom v tržiški občini so ponočnjaki in gostilničarji zadobili toliko svobode, da v poznih ponočnih urah ni miren človek več varen na cesti. Vpitje, pretepi in poboji, to je na dnevnem redu, zlasti ob sobotah in nedeljah zvečer. V noči od 15. na 16. avg. so trije četrtega tako obdelali z nožem, da je moral takoj v ljubljansko bonico. Županstvo to mirno gleda! Ali ni občinska oblast tudi za to, da čuva nočni mir? Tega se pa liberalno-socialistično obč. starešinstvo gotovo ne zaveda.

Iz Boh. Bistrice. Občinski odbor je v zadnji seji zvišal tajniško plačo. Dosedanjih 15 Din. dnevno za tako veliko in odgovorno delo je bila res malenkost brez primere. Zato so bili za predlog odborniki vseh strank, le dva pristaša SLS sta imela pomisleke. Do tu je vse v redu. — Zdaj pa poslušajte, ljudje božji! Najde se odbornik, novopečeni general samostojnežev in hujska redke kmete, ki ga še hočejo poslušati: »To bomo plačevali, le šest nas je bilo proti!« itd. — In ta mož je zvišanju prikimal in sam glasoval za 1200 mesečnih dinarjev. Kakšno ime zasluži človek, ki vara ljudi tudi v slučaju za katerega je zapisnik in so priče na razpolago?

Za pouk in zabavo.

Kolinske dogodbe.

21.

Peter je sedel na klopi in je gledal na groš, ležeč poleg njega. Pavel je prišel mimo in ga je vprašal:

»Kaj pa imaš s temle grošem?«

»O, veš, to je moj groš. Hotel sem samo vedeti, kakšne občutke ima človek, če ima denar v banki naložen.«

22.

»Oče, ti si pa tak kakor lev«, je rekel sinček očetu. Dopadlo se je očetu in smejal se je: »Ja, ali si že kdaj kakšnega leva videl?«

»Seveda, oče, tamle stoji.«

»To vendar ni lev, to je osel!«

»No ja, ravno takle si ti!«

23.

Kolinčan gre s svojo ženo in sinom v živalski vrt. Pred prvo ograjo se sinček ustavi, osli so bili za ograjo.

»Ali sta pri oslih tudi mož in žena?«, vpraša otrok.

»Ne«, reče mati in pogleda moža strupeno po strani, »osli so zmeraj samo možki.«

»Potem pa osli tudi niso poročeni?«, vprašuje sinčko naprej.

»So«, reče oče in pogleda ženo, »pa še koliko jih je; saj se samo osli ženijo.«

24.

Hubert in Robert stojita ob Renu in gledata, kako zajemajo vrteča se vedra hlato. Pa vpraša Robert po dolgem molku: »Hubert, kaj misliš, koliko veder ima ta stroj?«

»Hm?«, premišljuje Hubert, »morda kakšnih petdeset.«

»Ali si neumen? Jaz sem jih naštel že čez tristo!«

Nova doba.

Ko je človek iznašel parni stroj in istega izročil v službo prometu, ki je za človeštvo življenska potreba, je nastala za človeštvo nova doba. Lokomotiva, ki je začela kot velikanska novost leta 1830., je izpodrinila ves počasni prevoz z živino po slabih potih itd. Daljave, ki so vzele voznikom s konji ali drugo živino tedne in mesece, je lokomotiva prevozila v enem do treh dneh. Koliko trpljenja je bilo z iznajdbo parne lokomotive ljudem prikrajšanega!

Toda prevoz in občevanje z daljavami je mogoče še hitrejše; to nam priča sedanja doba s svojim zrakoplovom in brezžičnem radio valom.

Združene države prav sedaj upeljavajo zračni prevoz pošte, in te dni se je že otvorila medcelinska zračna pošta. Po zraku bo pošta tekoma 33. ur iz New Yorka v San Francisco. Železnici je vzelo za prevoz pošte preko celine v najboljšem slučaju 3—4 dni. Ta daljava je s zrakoplovnim prevozom skrajšana za dve tretjini. Chicago in New York sta v tem pogledu jako blizu. Po zraku pride pošta iz New Yorka v Chicago v tistem času, kakor po železnici iz Toledo, O.

Tako prihaja z zrakoplovstvom za človeštvo nova doba. Nobenega dvoma ni, da bodo v najkrajšem času otvorili tudi splošni potniški promet po zraku. Zrakoplovi se izboljšujejo sleherni dan. Izumili bodo tudi varnostne naprave, ki bodo čuvale zrakoplove pred nesrečami.

Lokomotiva in avtomobil sta izpodrinila s cest konja in drugo živino, ki so jo ljudje rabili za vožnjo. Zrakoplov pa bo v bližnji bodočnosti izpodrinil lokomotivo. V par desetletjih ji bo vzel ogromen del prometa, ker vsakdo se bo raje poslužil brzega prevoza, kakor počasnega. Danes bi se morda komu smešno videlo, ako bi slišal, da bomo čez 50 let videli potniške vlake prav tako redko, kakor v sedanjih dneh vidimo redko na kakih ameriški cesti konjski voz s potniki. Bodoči človek bo potoval po zraku nad oblaki in se bo spominjal sedanjih časov, ko ljudi prevažajo vlaki prav tako, kakor se sedaj mi spominjamo onih, ki so potovali po blatnih prerijah in puščavah na vozeh, v katere so imeli vprežene konje in drugo živino. Za bodočega človeka bo prevoz po zraku navadna stvar, kateri se mi sedaj čudimo. On se bo čudil kakih novih iznajdbi, ki bo gotovo še boljše od zrakoplova. Vse to je proces znanosti, ki prodira s svojim razumom vedno globlje v naravo in odkriva njene elemente, ki jih je ustvaril Vsemogočni za človeka, da jih odkrije in rabi.

Društvene vesti.

Fantovski tabor se vrši v nedejo dne 24. avg. t. l. pri Sv. Jakobu ob Savi. Ob 9. uri sv. maša. Po sv. maši tabor: 1. Bolezen naše dobe. 2. Boj materijalizmu. 3. Boj pijančevanju — varčevanju. 4. Delo v organizaciji. 5. Orlovstvo. Govore priznani govorniki. Fantje in možje pridite! Bog živi!

ANTON KOBİ

lesna industrija in eksportna trgovina

Centralna pisarna: Ljubljana, Ižanska cesta 22.

Lastne parne žage in skladišča: Borovnica, Ljubljana, Podpeč in Begunje.

Tovarna zabojev po naročilu: opekarna, apnenca, umetni mlin.

Prva kranjska tovarna upognjenega pohištva iz masivnega impregniranega lesa.

Zahtevajte katalog in cenik. — Ljubljanski velesejem

PAVILJON „E“ št. 57 a.

Telefoni 540. Telegrami KOBİ, Ljubljana.

Vzajemna zavarovalnica

v Ljubljani

je edini slovenski zavarovalni zavod, ki zavaruje proti požarnim škodam poslopja, premičnine in poljske pridelke. Sprejema življenska zavarovanja v vseh kombinacijah.

PAPIR pismeni, uradni, risalni, ovojni

KNJIGE poslovne, šolske, noteze, šolske zvezke, umetniške razglednice in drugo

kupite najbolje v papirni trgovini

IVAN GAJŠEK, Ljubljana, Sv. Petra c. št. 2

Obiskovalci ljubljanskega velesejma naj obišejo tudi paviljon

Osrednje vinarske zadruge za Jugoslavijo

(predzadnji v smeri proti Šiški)

Kjer se bo točila pristna domača kapljica